

Vergaderjaar 2010–2011

32 771

Verslag van de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten over haar werkzaamheden in 2010

Nr. 1

VERSLAG

Vastgesteld 16 mei 2011

De commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten heeft de eer verslag uit te brengen over haar werkzaamheden in 2010.

De voorzitter van de commissie,
Blok

De griffier van de commissie,
De Gier

Samenstelling van de commissie

Ingevolge artikel 22 van het Reglement van Orde bestaat de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CIVD) uit de voorzitters van de fracties. De voorzitters van de fracties waren in 2010 tot het aantreden van de nieuw gekozen Tweede Kamer op 17 juni 2010: Van Geel (CDA), voorzitter van de commissie, mevrouw Hamer (PvdA), mevrouw Kant (SP), Rutte (VVD), Wilders (PVV), mevrouw Halsema (GroenLinks), Slob (ChristenUnie), Pechtold (D66), mevrouw Thieme (PvdD) en Van der Vlies (SGP).

De samenstelling van de CIVD na de eerste samenkomst van de nieuw gekozen Tweede Kamer was: Rutte (VVD), voorzitter van de commissie, Cohen (PvdA), Wilders (PVV), Verhagen (CDA), Roemer (SP), Pechtold (D66), Halsema (GroenLinks), Rouvoet (ChristenUnie), Thieme (PvdD) en Van der Staaij (SGP).

Na de beëdiging van het kabinet-Rutte op 14 oktober 2010 heeft Blok (VVD) Rutte als voorzitter van de commissie vervangen omdat laatstgenoemde minister-president werd en Van Haersma Buma (CDA) Verhagen, die tot minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (ELI) is benoemd.

Op 17 december 2010 heeft mevrouw Sap (GroenLinks) mevrouw Halsema als fractievoorzitter van GroenLinks opgevolgd.

Groepen zijn niet in de commissie vertegenwoordigd omdat de Kamer in 2003 heeft besloten om alleen partijen die direct na de verkiezingen zijn aangetreden, deel te laten uitmaken van de commissie.

Beknopt overzicht van de in de verslagperiode verrichte werkzaamheden

De commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten is in 2010 tien maal bijeengekomen om te overleggen met de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), van Defensie en van Justitie (na het aantreden van het nieuwe kabinet minister van Veiligheid en Justitie).

Zij heeft ook een gesprek gevoerd met de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) over haar jaarverslag over het jaar 2009 op 9 december 2010. Daarnaast heeft de commissie een werkbezoek gebracht aan de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en aan de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb) op 26 november 2010.

Op 28 januari is de commissie in 2010 voor de eerste maal in vergadering bijeengekomen. Tijdens deze vergadering heeft de commissie overleg gevoerd met de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, van Justitie en van Defensie.

Met de minister van Justitie is het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN) besproken; de minister heeft de commissie uitgelegd dat het dreigingsniveau is verlaagd van substantieel naar beperkt op grond van de op dat moment beschikbare informatie. Het verschil met andere landen, waar het dreigingsniveau substantieel is, is onder andere te verklaren uit de andere systematiek die in Nederland wordt gehanteerd en een andere situatie in deze landen. Zo is Nederland, naar het lijkt, in tegenstelling tot andere landen in Europa geen voorkeursdoelwit.

Ook is tijdens deze vergadering het Jaarplan AIVD besproken waarbij de commissie duidelijk werd gemaakt dat de AIVD meer investeringen in de buitenlandstaak heeft gedaan om met inventieve middelen meer informatie

te kunnen vergaren. Het aantal mensen dat zich bezighoudt met contraïnmenging is ook uitgebreid.

Tenslotte is tijdens deze vergadering de driemaandelijke rapportage van de AIVD besproken. De minister van BZK heeft de CIVD meegedeeld dat de AIVD over de Antifascistische Actie (AFA) informatie zal verstrekken aan de lokale besturen via een brief aan de burgemeesters omdat deze groepering aansticht tot geweld onder andere tegen extreem rechts. Aan de NCTb is gevraagd om ook de voorzitters van partijen te informeren over de AFA. Voorts heeft de AIVD aan de CIVD een presentatie gegeven over het dreigingsbeeld met betrekking tot spionage. Daarbij is uiteengezet welke interessegebieden buitenlandse mogelijkheden hebben en welke tegenmaatregelen mogelijk zijn. Tenslotte heeft de AIVD een power point presentatie gegeven over zijn reorganisatie. Er is meegedeeld dat de AIVD heeft ingezet op het optimaliseren van zijn besturingsprocessen, efficiëntie en effectiviteit.

Op 31 maart 2010 heeft de commissie in een vergadering overlegd met de minister-president en de minister van BZK over het vastgoedproject Mozambique.

De commissie heeft op 15 april 2010 met de minister van Defensie gesproken over de bevindingen inzake het onderzoek van de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) naar het handelen van de MIVD jegens een voormalig agent. De minister van Defensie heeft de CIVD geïnformeerd dat de betrokken agent een procedure heeft aangespannen bij het Gerechtshof in Den Haag over een schadevergoeding.

Tijdens deze vergadering heeft de commissie overleg gevoerd met de minister van Justitie en van BZK (in verband met het demissionair zijn van het kabinet was de heer Hirsch Ballin minister van Justitie en van BZK) over een Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Ondanks het feit dat kon worden geconcludeerd dat het dreigingsniveau beperkt was gebleven, wees de minister (van Justitie) op risico's als gevolg van de polarisatie in de samenleving door de val van het kabinet en de vervroeging van de verkiezingen voor de Tweede Kamer. Hij vertelde dat alle partijvoorzitters een brief is gestuurd over mogelijk geweld tijdens de verkiezingen. Een belangrijk aandachtspunt was ook het tijdig ontdekken door de AIVD van personen die willen uitreizen in verband met de jihad. Tenslotte is gesproken over het home grown-terrorisme en het dreigingsbeeld met betrekking tot het WK-voetbal in Zuid-Afrika.

Tenslotte zijn in deze vergadering een overzicht van aan Al Qa'ida gerelateerde organisaties en het Aanwijzingsbesluit Inlichtingentaak Buitenland aan de orde gekomen.

Tijdens een interne vergadering op 22 april 2010 heeft de CIVD besloten de minister-president opnieuw uit te nodigen voor een overleg over het vastgoedproject Mozambique.

Op 24 juni 2010 is de – nieuwe – commissie in vergadering bijegekomen. Besproken werd onder andere het Nationaal Inlichtingenbeeld 2010. Naar aanleiding van vragen uit de commissie, heeft de minister van BZK haar verteld dat geen mededelingen zullen worden gedaan aan de CIVD over eventueel onderzoek door de AIVD naar de integriteit van (kandidaat) Kamerleden of van (kandidaat) bewindspersonen. Waar het integriteit betreft is het uitgangspunt de eigen verantwoordelijkheid van politieke partijen. Slechts in een ultimatum remedium situatie kan de AIVD worden verzocht onderzoek te doen. Voorts is het mogelijk dat de AIVD in de uitvoering van zijn wettelijke taken op informatie stuit, die raakt aan de

integriteit van (kandidaat) Kamerleden of bewindspersonen. In dergelijke gevallen worden

de bevindingen van de AIVD door de minister van BZK gemeld aan de voorzitter van de betrokken politieke partij. De CIVD heeft besloten het onderwerp integriteitsonderzoeken voor een volgende vergadering te agenderen.

Andere onderwerpen van bespreking waren de driemaandelijke rapportage AIVD en een Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland. Er is gesproken over jihadistische dreiging vanuit Somalië, financiering van terrorisme en de veiligheidssituatie in Zuid-Afrika tijdens het WK voetbal. Tenslotte is de commissie door middel van een power point presentatie ingelicht over het Aanwijzingsbesluit Inlichtingentaak Buitenland waarbij specifiek aandacht is gegeven aan Iran (politiek bestel en nucleaire activiteiten).

In een vergadering op 30 juni 2010 heeft de CIVD opnieuw gesproken met de minister-president en de minister van BZK over de gang van zaken met betrekking tot het vastgoedproject Mozambique. De minister-president heeft de commissie verzekerd dat hij de ministeriële verantwoordelijkheid kan nemen mede door de oprichting van de Stichting Administratiekantoor Machangulo ten behoeve van de belangen van de Kroonprins. Op het verzoek van de CIVD om de brief van de minister-president met een beschouwing van het koningschap van 15 december 2000 te actualiseren, heeft de minister-president meegedeeld dat aan de Raad van State voorlichting is gevraagd; deze zal voorzien van een kabinetsstandpunt aan de Kamer worden gezonden.

Op 1 juli 2010 is de commissie in vergadering bijeengekomen en is het onderwerp onderzoek naar de integriteit van (kandidaat) Kamerleden of bewindspersonen en het verstrekken van informatie hierover aan de CIVD opnieuw aan de orde gekomen. Na overleg met de minister van BZK wordt besloten dat hij de brief van 5 september 2006 waarin wordt meegedeeld dat er voor Kamerleden slechts in het uiterste geval een onderzoek door de AIVD kan worden uitgevoerd, zal aanvullen met de volgende procedure. Als een Kamerlid onderwerp van onderzoek is, zal de minister de CTIVD daarop attenderen. Aan de partijvoorzitter zal worden meegedeeld dat aan de CTIVD kan worden verzocht om een rechtmatigheidsonderzoek in te stellen.

De commissie heeft vergaderd op 28 oktober 2010; zij heeft tijdens deze vergadering gesproken over de brief van de minister van Defensie betreffende de bevindingen op grond van het onderzoek van de CTIVD naar het handelen van de MIVD jegens twee geschorste medewerkers. De minister van Defensie heeft meegedeeld dat hij alle conclusies en aanbevelingen om de werkwijze van de MIVD te verbeteren, heeft overgenomen.

Ook het nieuwste DTN is tijdens deze vergadering aan de orde gekomen. Er is geen concrete aanwijzing voor een ander dreigingsniveau zodat dit beperkt is gebleven. Wel zijn er berichten uit de VS dat de dreiging voor Nederland groot zou zijn en dat het land vaak wordt genoemd als doelwit van terroristen. Maar dit blijft bij vermoedens; Nederland blijft echter wel een legitiem doelwit omdat het land als moslimvijandig wordt beschouwd.

De driemaandelijke rapportage van de AIVD over het tweede kwartaal van 2010 is besproken, waarin onder andere het onderzoek naar geradicaliseerde jongeren en ongewenste inlichtingenactiviteiten van vreemde mogendheden aan de orde kwamen.

De CIVD heeft ingestemd met de aangepaste nota over de rol van de AIVD en integriteitsrisico's met betrekking tot kandidaat Kamerleden alsmede de rol van de CTIVD in de procedure (zie ook de vergadering van 1 juli 2010).

Tenslotte heeft de AIVD op verzoek van de CIVD naar aanleiding van de presentatie tijdens de vergadering van 24 juni 2010 haar in een presentatie geïnformeerd over de politieke en nucleaire toekomst van Iran.

De commissie heeft op 26 november 2010 werkbezoeken afgelegd aan de AIVD en aan de NCTb. De commissie is door de AIVD geïnformeerd over de wettelijke taken, aandachtsgebieden, samenwerkingspartners en de prioriteitstelling. Daarna is uitgebreid stilgestaan bij het opbouwen van een inlichtingenpositie in het kader van de binnenlandse veiligheid.

Tijdens het werkbezoek aan de NCTb op dezelfde dag is zijn taak aan de orde gekomen, zoals het analyseren van de inlichtingen die van andere diensten worden verkregen, beleid en coördinatie en het houden van toezicht. Onderwerpen van bespreking waren verder de internationale jihadistische dreiging in relatie tot Nederland, de Nationale Contra-terrorisstrategy 2011–2015 en professionele beveiliging. Meegedeeld werd dat het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland aan de Kamer wordt gezonden met een geheime versie naar de CIVD maar dat ook een aangepast DTN aan de bedrijfstakken wordt gezonden. Uitvoerig zijn de vitale infrastructuur en de integrale aanpak van cybercrime besproken; de conclusie was dat de bescherming van sectoren als energie, water en ICT moet worden verbeterd en dat software verder moet worden ontwikkeld. Ook zou de regie binnen de overheid moeten worden verbeterd.

Op 6 december 2010 heeft de CIVD een gesprek gevoerd met de CTIVD over haar jaarverslag.

De CIVD is op 9 december 2010 voor de laatste maal in het jaar voor een vergadering bijeengekomen. Besproken werden onder andere het Nationaal Inlichtingenbeeld september 2010 en de driemaandelijkse rapportage AIVD over het derde kwartaal 2010. Opnieuw is gesproken over het meegezogen worden van jongeren in de jihad naar strijdgebieden, de AFA en het opstellen van een procedure voor een eventueel overbrengen van gevangenen van Guantánamo Bay naar Nederland. Ook is gesproken over naslagen van telecommunicatiegegevens en detectie van cyberaanvallen.

Aan de orde kwam tenslotte een brief van de minister van BZK over ontwikkelingen in het contra-inlichtingenonderzoek.

De behandeling van brieven van derden

De commissie behandelde elf brieven van burgers van allerlei aard maar vooral met klachten over de AIVD. De commissie heeft deze brieven veelal voor kennisgeving aangenomen maar in een enkel geval ook de reactie van de minister van BZK gevraagd.

Ook heeft de commissie zes brieven van organisaties en instellingen ontvangen, soms op verzoek van de commissie.